

SİYASİ **ANALİZ**

Amerika İle Çin Arasındaki Ticaret Anlaşması

H.17 Cumade'l Ūlâ 1441 / M.12 Ocak 2020

Hizb-ut Tahrir

Siyasi Analiz

Amerika ile Çin Arasındaki Ticaret Anlaşması

ABD Başkanı, “ Çin ile faz 1 ticaret anlaşmasının 15 Ocak’tan kısa süre sonra imzalanabileceğini söyledi. Trump, geçen ay 15 Ocak’ta imzaların atılacağını duyurmuştu. Trump, “Dünya piyasasını ve küresel ekonomiyi olumsuz etkileyen dünyanın en büyük iki ekonomisi arasında aylardır süren ticaret savaşını sona erdirmek amacıyla başkanlık seçimlerinden sonra Çin ile faz 2 ticaret anlaşmasını sonuçlandırmak istediğini belirtti... [10.01.2020 al-ain.com] Çin Ticaret Bakanlığı, resmi olarak “Başbakan Yardımcısı Liu’un, faz 1 ticaret anlaşmasını imzalamak için Washington’a gideceğini” doğruladı. Böylece ilk kez Çin, anlaşmanın imzalanacağını doğrulayan resmi bir açıklama yaptı. Trump daha önce anlaşmanın imzalanması sonrasında müzakerelerin ikinci aşamasına geçmek için Pekin’e gideceğini söylemişti. [10.01.2020 tradecaptain.com] Bu, Amerika ile Çin arasındaki ticari gerginliğin bittiği anlamına mı geliyor?

Bu sorulara yanıt vermek ve Amerika ile Çin arasındaki ticaret savaşının aslını anlamak için şu hususlara bir göz atacağız:

Birincisi: Sorunun arka planı:

1- Amerika’nın Çin politikasını gözlemleyenler, Amerika’nın Avrasya’da (Avrupa ve Asya) üstünlük kurmaya çalıştığını, Çin’in bölgede lider olmasına izin vermeyeceğini görürler. Çünkü Avrasya, hayati önemdedir. ABD, bölgedeki hegemonyasını güvence altına almak için bölgeye yönelik güçlü bir dış politika geliştirdi. Bugüne kadar bu politika, Amerikan kurumlarının çıkarlarına hizmet etmeye devam ediyor. 1991’de Sovyetler Birliği’nin çöküşünden bu yana Amerika’daki siyasi ortam, ABD-Çin politikasının dizaynı konusunda ikiye ayrılmış durumdadır.

Birincisi: Amerika öncülüğündeki uluslararası sistemde sorumluluk sahibi ve ortak olması için Çin’i uluslararası sisteme katmak ya da işbirliği yapmak etrafında dönüyor.

İkincisi: Çin’in niyetlerine güvenilemeyeceğini ve nihayetinde Amerika liderliğindeki Batılı uluslararası düzen karşısında duran rakip bir güç olduğu olgusu üzerinde duruyor.

1990’ların ortalarında Amerikan dış politika kurumu, Çin’in ABD ile rekabet eden bir güç olarak sınıflandırılmasına karar verdi ve Çin’in yükselişini sınırlamak için bazı politikalar benimsendi. Clinton ve Obama yönetimi döneminde Çin’i çevreleme politikası benimsenirken, Cumhuriyetçi oğul Bush ve Trump yönetimi dönemindeyse Çin’i çevrelemek için daha saldırgan bir politika benimsendi. Trump, Çin’e karşı açık bir ticaret savaşı yürütmek için seferber oldu. [Financial Times]

Amerika’nın çevreleme politikasının iki ana hedefi vardı: Birincisi, Çin’in bölgesel bir güç olarak ortaya çıkışını önlemek. İkincisi, Çin’in Batı merkezli uluslararası düzeni bir yönüyle değiştirmesine mani olmak. Bu hedeflere erişmek için ABD, bir dizi önlem kararını kabul etti. Bunlar şunlardır: Tibet, Doğu Türkistan ve Hong Kong’da Çin’in insan hakları ihlallerinin propagandasını yapmak, Çin’i Kuzey Kore nükleer krizi ve Güney Çin Denizi’nde bölgesel çatışmalar ile oyalamak, Asya-Pasifik bölgesinde, Çin’in askeri emellerini ve büyümesini kısıtlamak için Hindistan, Japonya ve Avustralya’yı kullanmak, Çin’in son teknolojiye erişimini engellemek, Çin’i kemer ve yol girişimi projesinden vazgeçirmek. Amerikan siyasi kurumu, Çin’in güç emellerini frenlemek için bazı prosedürlerde yapılan minik değişikliklerle birlikte çevreleme politikasına sadık kaldı. Ancak 2008’deki küresel finansal krizden ve Afganistan ile Irak’taki felaket savaşlarından sonra ABD, Çin’i çevreleme politikasının yetersiz kaldığını fark etti ve güçlendirmeye karar verdi. (Asya stratejisi) olarak bilinen Obama stratejisinin amacı, askeri teçhizatı ve birlikleri Avrupa’dan Asya ve Pasifik’e kaydırmak ve Çin’in askeri potansiyeli ile mücadele etmektir. Sonra Trump, doğrudan Çin ekonomisini hedef almaya başladı. Trump yönetimi, Çin’i “para birimi manipülatörü” olarak nitelendirdi ve Pekin ile ticaret savaşı başlattı. Bunlar, uluslararası normlara dayalı sistem içinde Çin’i çevreleme çabalarının öncüleriydi. [BBC]

İkincisi: Amerika ile Çin arasındaki ticaret savaşı:

1- Daha önce de belirttiğimiz gibi Amerika, Çin'in yükselişini çevrelemek için Çin ile bir ticaret savaşı başlattı. Ticaret açığı nedeniyle iki ekonomik güç arasındaki ticaret savaşı hız kazandı. Amerika, Çin'den 558 milyar dolarlık mal ve hizmet ithal ederken, buna karşılık Çin, ABD'den 179 milyar dolarlık mal ve hizmet ithal ediyor. [ABD Ticaret Temsilcisi Ofisi) Ancak son zamanlarda öncelikle kendi çıkarlarını gerçekleştirmek için aralarında bir yakınlaşmanın olduğu gözlemlendi!

2- ABD ve Çin, son aylarda kısmi bir ticaret anlaşmasına vardılar. "Anlaşma ile geçen yıldan bu yana dünyanın en büyük iki ekonomisi arasında tırmanan ticaret savaşı sona erecek. Trump daha önce faz 1 ticaret anlaşmasının uzun vadeli bir anlaşmanın yüzde 60'ını temsil ettiğini söylemişti. Anlaşma, ABD'nin Çin mallarına uyguladığı gümrük tarifelerini düşürmesi karşılığında Çin'in Amerika'dan daha fazla tarım ürünü satın alma taahhüdünde bulunmasını öngörüyor... [05.01 2020 el-Arab el-Cedid] El Arabiya sitesi 15 Aralık 2019'da şöyle bir haber geçti: "Dünyanın en büyük iki ekonomisi arasındaki ticaret savaşının başlamasından 21 ay sonra ABD, Çin ile faz 1 anlaşmasına vardı. Ama anlaşma önümüzdeki Ocak ayına kadar imzalanmayacak. Anlaşma uyarınca ABD, 120 milyar dolarlık Çin ürününe yönelik verginin yüzde 7,5'e düşürüleceğini, ancak 250 milyar dolarlık Çin ürünü üzerindeki yüzde 25'lik verginin ise olduğu gibi korunacağını bildirdi. ABD ayrıca bugün yürürlüğe girmesi öngörülen ve oyuncaklar ile akıllı telefonları kapsayan 160 milyar dolarlık Çin ürününe yönelik yüzde 15 oranındaki yeni vergi uygulamasını erteledi. Pekin de önümüzdeki iki yıl içinde en az 200 milyar dolar tutarında ek Amerikan mal ve hizmeti ithal etmeyi kabul etti. Çin ayrıca bugün yürürlüğe girmesi beklenen bazı Amerikan mallarına ek ücret uygulamasını da askıya alacak. Otomobillere yüzde 25, Amerikan yedek parçalarına yüzde 5 tutarında ek gümrük tarifesi uygulanması rafa kalkacak. Çin, yaklaşık 126 milyar dolarlık Amerikan ürününe yönelik gümrük vergisini askıya almaya devam edeceğini belirtti. Buna ek olarak ABD tarım ürünü alımlarını yıllık 50 milyar dolar artırma sözü verdi." Trump, tarım ürünlerinin ihracatı için gittikçe artan bir pazar bulma gayreti içerisinde, çünkü 2020'de başkanlık seçimlerine girecek ve yeterli ihracat pazarı yoksunluğundan dolayı ağır borç yükü altında ezilen çiftçilerin oylarını kaybetmek istemiyor. Bundan önce Albayan News sitesinin yayınladığı bir habere göre, "Çin Ticaret Bakanlığı Cuma akşamı yaptığı açıklamada, anlaşmanın eşitlik ve karşılıklı saygı ilkesine dayandığını ve dokuz bölümden oluştuğunu belirtti. Bunlar şunlardır: Giriş, fikri mülkiyet hakkı, teknoloji transferi, gıda ürünleri, tarım, finansal hizmetler, döviz kuru, şeffaflık, ticaret genişlemesi, ikili değerlendirme, anlaşmazlıkların çözümü ve sonuç maddeleri." [13.12.2019 Albayan News]

3- Ancak bu, ticaret savaşıyla ilgili bu anlaşmaların taraflar arasındaki ekonomik gerginliği sona erdireceği anlamına gelmez. Çünkü ticaret savaşı, Çin'i kontrol etmenin gerçek motivasyonu değil. Tam tersine arkasında Amerikan ekonomisine ve uluslararası önceliğine tehlike teşkil eden çok daha derin bir mesele var. Zira Çin, beşinci nesil teknolojide (5G) öncü bir ülkedir. 5G, kablosuz iletişimin bir sonraki neslidir. Daha da önemlisi 5G, yapay zekâyı kontrol etmenin kapısıdır. Alphabet eski yönetim kurulu başkanı Eric Schmidt, LinkedIn Kurucusu Reid Hoffman, Aspen Enstitüsü Başkanı ve eski CEO'su Walter Isaacson'tan oluşan Savunma İnovasyon Kurulu, "5G lideri ülkenin, kablosuz teknoloji sektöründe büyük ölçekli istihdam yaratmasının yanı sıra önümüzdeki on yıl içinde yüz milyarlarca dolar gelir elde etmesi bekleniyor. 5G sahibi ülke, birçok yeniliğe sahip olacak ve dünyanın geri kalanı için standartlar belirleyebilecek. Bunun şu anda ABD olma olasılığı yok." [ZDNet]

4- Bilginiz olsun diye söylüyorum, 5G süper hızlı. "Araştırmacılar, 5G hız testlerinin rekor hızla, bir saniyede 1 TB'a ulaştığını açıkladı. Bu hız, şimdiki hızdan 200 kat daha yüksektir. İngiltere'de Surrey Üniversitesi'ndeki 5G İnovasyon Merkezi'nden bir araştırma ekibinin yaptığı testlere göre uzun film dosyalarının 100 katı büyüklüğündeki bir dosya yaklaşık 3 saniye içinde indirilebilecek. Ayrıca yeni hız, 4G şebekesinin ortalama indirme hızından yaklaşık 65.000 kat daha yüksek. 2020'de internete bağlı cihaz sayısının 50 ile 100 milyar arasında olması bekleniyor. Bu nedenle internet erişimine yönelik bu büyük talebi karşılamak için yeni ve farklı frekans bantlarına ihtiyaç var. 5G'nin teknik olarak nasıl çalıştığına gelince, "MIMO" yani çoklu giriş çoklu çıkış olarak bilinen bir teknoloji var. Bu teknoloji, 5G şebekesinin çalışmasında ve verimlilik standartlarında önemli bir rol oynayacak. MIMO teknolojisi, veri akışını ayrı ayrı servis etmek için birkaç küçük

anten kullanıyor. Samsung, inanılmaz veri indirme hızı sağlamak için bu teknolojiyi kullanıyor. 5G ağının çok daha fazla baz istasyonunu kullanması muhtemel. [13.08.2017 Al Arab]

5- 2017'de Dünya Ekonomik Forumu'nda Schmidt, "Çin'in, gelişmiş yapay zekânın (AI) gelişiminde ABD'yi sollamasının çok uzun sürmeyeceğini söyledi." [Dünya Ekonomik Forumu] Yapay zekâ burada kendini gösteriyor:

- Müşteri sorunlarını daha hızlı anlamak ve daha verimli cevaplar vermek için yapay zekâ sohbet robotlarının kullanımında.

- Zaman çizelgesini iyileştirmek amacıyla bir sürü metin verisinden önemli bilgileri analiz etmek için yapay zekâ asistanlarının kullanımında.

Uzmanlar, önümüzdeki birkaç yıl içinde yapay zekâ alanındaki büyük ilgiye ve yatırımlara işaret ediyorlar. Deloitte'ye göre 2021 yılına kadar yapay zekâ ve otomatik öğrenmeye 57,6 milyar dolar harcama yapılacak yani 2017 yılındakinin beş katı.

6- Trump'ın "5G" üreticisi Huawei şirketine açıkça karşı çıkması sürpriz değil. Trump, Çinli şirketin güvenlik tehdidi oluşturduğunu çeşitli vesilelerle dile getirdi. Son NATO zirvesinde Trump, "Bence bu bir güvenlik riski." açıklamasında bulundu. [Business Insider] Bu nedenle ABD, güvenlik ihlalleri gibi sahte gerekçelerle 5G teknolojisinin ülkelerindeki alt yapı çalışmalarından ya da tekliflerden Huawei'yi dışlamaları için birçok Batı ülkesine (İtalya, Birleşik Krallık, Almanya vs...) baskı yaptı. ABD ayrıca Kanada'dan Huawei şirketinin Mali İşler Direktörü Meng Wanzhou'yu İran'a karşı ABD yaptırımlarını ihlal ettiği gerekçesiyle tutuklamasını istedi. Amerika, Çinli 5G ağının yasaklanmasını önemsiyor. Nitekim Trump, Çin'e silikon yongaların satışına yasak getirdi.

7- Çinliler uzun süredir Made in China 2025 planı uyarınca teknolojiye bağımsız olmak için çalışıyorlar. Ancak Amerikalıların, Huawei ve diğer Çinli şirketlere davranış biçimleri, Çin'in kilit teknolojilerde tam bağımsızlık arayışını hızlandırdı. Çinliler, 2022 yılına kadar kendi işletim sistemlerini kurma planlarını açıkladılar ve bu kapı IBM, Microsoft, Dell ve diğer Amerikan şirketlerine kapatıldı. Ayrıca, Çin kendi silikon çiplerini inşa etmeyi planlıyor. Son bir kaç yılda Tayvan'da binlerce çip mühendisi, aldıkları maaşın iki katını teklif eden Çin'e gittiler. Amerikalı analistler, Çin'in beş ila yedi yıl içinde çip sektöründe bağımsızlık elde edeceğini tahmin ediyorlar. Aldığı bu önlemler sayesinde Pekin, yeni yapay zekâ ekonomisinde büyük kazançlar elde edecektir.

8- Amerika, Çin'in 5G ve yapay zekâda liderlik yeteneğini kısıtlamak için elinden geleni yapıyor. Çünkü bu teknoloji, buhar motoru, elektrik ve silikon çipi gibi son derece önemli. Söz konusu teknolojiler, üretim ve ekonomik büyümenin motorları. Buna göre şimdiki ticaret savaşı, Amerika ile Çin arasındaki ticaret dengesizliğini gidermek için yürütülen salt ticaret savaşından çok daha fazlasıdır. Tam tersine, bu, bir teknoloji savaşıdır özellikle de 5G. Mevcut verilere göre, dünyanın iki kutuplu bir teknolojik sistemi olması muhtemel: Amerika önderliğindeki Batı ile Çin liderliğindeki dünyanın geri kalanı. Çin teknolojik sistemi Avrasya'da egemen olursa, Çin'in bu bölgedeki Amerikan önceliklerini tehdit etme olasılığı artacaktır.

Bu yüzden ABD ile Çin arasındaki ticaret anlaşması gerçekleşmiş ve bir yıl sonra tüm aşamaları imzalanmış olsa bile, hatta nihai aşamaları bile tamamlanmış olsa, bunun, özellikle de 5G teknolojisinde savaşçı molasından öteye geçmeyeceği tahmin ediliyor. Nitekim Trump, "Yönetiminin Çin ile ABD arasında faz 2 ticaret anlaşması için müzakereleri yakın zamanda başlatacağını, ancak bu müzakerelerin tamamlanmasının Kasım ayında ABD'de yapılacak başkanlık seçimi sonrasına bırakılabileceğini" söyledi..." [10.01.2020 al-ain.com] Çünkü Amerika, Çin kabul etse bile Çin'in denginde olmayı asla kabul etmez. Zira Amerikan küstahlığı, Amerika'nın bunu kabul etmesine manidir!